

West Bengal State University
B.A./B.Sc./B.Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2012

PART - I

SANSKRIT — GENERAL

Paper - I

Duration : 3 Hours

Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

(Marks : 10)

1. a) Define and illustrate any *three* of the following : 3 × 2 = 6

নিম্নলিখিত যে কোন তিনটি ছন্দের লক্ষণসহ উদাহরণ দিন :

তোটক, দ্রুতবিলম্বিত, বংশস্থবিল, রুচিরা, স্নগ্ধরা ।

- b) Scan and define any *two* of the following metres : 2 × 2 = 4

নিম্নলিখিত যে কোন দুটির গণবিভাগপূর্বক ছন্দ নির্ণয় করুন :

i) विश्वासोपरामादभिन्नगतयः शब्दं सहन्ते मृगाः ।

ii) जनाकीर्णं मन्ये हुतवहपरीतं गृहमिव ।

iii) स्वमेतं हृदं जीवनं लिप्समानः ।

iv) लोके धैयदिप्रियं न ब्रवीषि ।

UNIT - II

(Marks : 10)

2. a) Decline any *five* of the following :

5 × 1 = 5

নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির শব্দরূপ নির্ণয় করুন :

- i) नर in षष्ठी द्विवचन
- ii) मुनि in तृतीया बहुवचन
- iii) पितृ in सप्तमी बहुवचन
- iv) नदी in द्वितीया द्विवचन
- v) गुणिन् in चतुर्थी एकवचन
- vi) युष्मद् in प्रथमा द्विवचन
- vii) सर्व (स्त्री) in सप्तमी एकवचन
- viii) त्रि (पुं) in द्वितीया ।

b) Conjugate any *five* of the following :

5 × 1 = 5

নিম্নলিখিত যে কোন পাঁচটির ধাতুরূপ লিখুন :

- i) पच् in लट् 2nd person singular
- ii) अस् in लङ् 1st person dual
- iii) हन् in लोट् 3rd person plural
- iv) क्री in विधिलिङ् 1st person dual
- v) पद् in लृट् 2nd person singular
- vi) गम् in लट् 1st person dual
- vii) सेव् in विधिलिङ् 3rd person singular.

UNIT - III

(Marks : 40)

- 1 = 5
3. a) Discuss the significance of the 'dream-sequence' in the drama, svapnavāsavadattam. 12

স্বপ্নবাসবদত্তম্ নাটকে স্বপ্নদৃশ্যের তাৎপর্য আলোচনা করুন ।

OR

What is your idea on Bhāsa's style of writing, as dramatist ? Discuss.

নাট্যকার ভাসের রচনারীতি সম্পর্কে আপনার মতামত কি ? আলোচনা করুন ।

OR

Write a comparative note on the characters of Vāsavadattā and Padavāvati.

বাসবদত্তা ও পদ্মাবতী চরিত্রের তুলনামূলক আলোচনা করুন ।

- b) Translate into Bengali or English any one of the following : 6

নিম্নলিখিত যে কোন একটির বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ করুন ।

1 = 5

परिहरतु भवान् नृपापवादं

न परुषमाप्रमवासिषु प्रयोज्यम् ।

नगरपरिभवान् विमोक्तुमेते

वनमभिगम्य मनस्विनो वसन्ति ॥

OR

कार्यं नैवार्थैर्नापि मोगैर्न वस्त्रै

नाहं काषयं वृत्तिहेतोः प्रपन्नः ।

धीरा कन्येयं दृष्टधर्मप्रचारा

शक्ता चारित्रं रक्षितुं मे भगिन्याः ॥

OR

Write short notes on any *two* of the following :

2 × 3 = 6

যে কোন দুটির সংক্ষিপ্ত টীকা লিখুন :

i) অবনতিকা ।

ii) ঘোষবতী ।

iii) দর্শক ।

iv) রুমণবান্ ।

c) Explain any *one* of the following verses :

1 × 7 = 7

যে কোন একটি শ্লোকের ব্যাখ্যা করুন :

i) पूर्वं त्वयाप्यभिमतं गतमेवमासी —

छ्लाघ्यं गमिष्यसि पुनर्विजयेन भर्तुः ।

कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना

चक्रारपङ्क्तिरिव गच्छति भाग्यपङ्क्तिः ॥

ii) दुःखं त्युक्तं बद्धमूलोऽनुरागः

स्मृत्वा स्मृत्वा याति दुःखं नवत्वम् ।

यात्रা ত্বেষা যদ্ বিমুচ্যেহ বাষ্পং

প্রাসানৃণ্যা যাতি বুদ্ধিঃ প্রসাদম্ ॥

- 3 = 6
4. a) Who was S'ukanāsa ? Discuss in brief his advice, according to your text :

2 + 8 = 10

শুকনাস কে ? পাঠ্যাংশ অনুসারে তাঁর উপদেশ আলোচনা করুন ।

OR

Write a note on Bānabhattā's literary style.

বাণভট্টের রচনারীতি সম্পর্কে আলোচনা করুন ।

- 7 = 7
- b) Translate into English or Bengali any one of the following passages : 5

নিম্নলিখিত যে-কোন একটি অনুচ্ছেদ বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ করুন :

- i) मनसा देवताध्यारोपण प्रतारणासद्भूत-सम्भावनोपहताश्चान्तः प्रविष्टापर-भुज-द्वयमिवात्म-बाहुयुगलं सम्भावयन्ति । त्वगन्तरित-तृतीयलोचनं स्वललाटमाराङ्कन्ते ।
- ii) सर्वथा, तमभिनन्दन्ति, तमालपन्ति, तं पार्श्वे कुर्वन्ति योऽहर्निशमनवरतमुपरचिताञ्जलिर-धिदैवतमिव विगतान्यकर्तव्यः स्तौति, यो वा माहात्म्यमुद्गावयति ।

UNIT - IV

(Marks : 15)

5. a) Account for the case-endings in any six of the following underlined words :

6 × 1 = 6

নিম্নরেখ যে কোন ছয়টি পদের কারক বিভক্তি নির্ণয় করুন :

- i) गोपः गां दोग्धि पयः ।
- ii) कृष्णस्य कृतिः ।
- iii) अधिशते वैकुण्ठं हरिः ।
- iv) माथुराः पाटलिपुत्रकेभ्यः आद्यतराः ।

- v) इन्द्राय वषट् ।
vi) जटाभिः तापसः ।
vii) भक्ताय धारयति मोक्षं हरिः ।
viii) यवेभ्यः गां वारयति रामः ।
ix) चैत्रात् पूर्वः फाल्गुनः ।
x) गोषु दुह्यमानासु गतः ।

b) Illustrate the uses of any *two* of the following :

2 × 2 = 4

निम्नलिखित ये-कোন दूटि प्रयोगेर उदाहरण दिन :

- i) यतश्च निर्धारणम् ।
ii) षष्ठी शेषे ।
iii) तुमर्थाच्च भाववचनात् ।
iv) सहयुक्तेऽप्रधाने ।

c) Join any *two* in Sandhi :

2 × 1 = 2

ये-कोन दूटि सन्धि करुन :

- i) देव + ऋषिः ।
ii) उत् + हतः ।
iii) पतन् + तरुः ।
iv) निः + रसः ।

d) Disjoin any *three* of the following Sandhis : 3 × 1 = 3

যে কোন তিনটির সন্ধি বিচ্ছেদ করুন :

i) নিष्কাম:

ii) ব্ৰুচয়তি

iii) হসন্নাগত:

iv) প্রাতরেব

v) শয়নম্

vi) স্বাগতম্ ।

UNIT - V

(Marks : 25)

6. Translate the following passage into Sanskrit :

10

নীচের অনুচ্ছেদটি সংস্কৃতে অনুবাদ করুন :

Then Raghu had a son. His name was Aja. After sometime, when he found that his son had the right age for marriage, he sent him to participate in the swayamvara of Indumati of the Vidarbha country.

তারপর রঘু এক পুত্র লাভ করলেন । তার নাম অজ । কিছুকাল পর যখন তিনি দেখলেন, যে তাঁর পুত্রের বিবাহের উপযুক্ত বয়স হয়েছে, তখন তিনি তাকে বিদর্ভ দেশের ইন্দুমতীর স্বয়ংবরে যোগদান করবার জন্য পাঠিয়ে দিলেন ।

OR

Once a dog was walking along the riverside, with a piece of meat in this mouth. Then, seeing his own reflection in the river-water, he thought — There is another dog walking with a piece of meat. He jumped into the water to take that meat.

একদা একটি কুকুর একটি মাংসখণ্ড মুখে নিয়ে নদীর ধার দিয়ে যাচ্ছিল । তখন নদীর জলে তার নিজের প্রতিবিম্ব দেখে, সে ভাবল — আরেকটি কুকুর মাংসখণ্ড নিয়ে যাচ্ছে । সে ঐ মাংসটি নেওয়ার জন্য নদীতে ঝাঁপ দিল ।

7. Read the following passage and answer the following questions in Sanskrit : 15

নীচের অনুচ্ছেদটি পড়ে প্রদত্ত প্রশ্নগুলির সংস্কৃতে উত্তর দিন :

अस्ति दाक्षिणात्ये जनपदे महिलारोप्यं नाम नगरम् । तत्र अमरशक्तिर्नाम राजा बभूव । तस्य त्रयः पुत्राः परमदुर्मेधसो वसुशक्तिरुग्रशक्तिरनेकशक्तिश्चेति बभूवुः । अथ राजा तान् शास्त्रविमुखानालोक्य सचिवानाहूय प्रोवाच — भोः ज्ञातमेतद् भवद्भिः यन्ममैते पुत्राः शास्त्रविमुखा विवेकरहिताश्च । तदेतान् पश्यतो मे महदपि राज्यं न सौख्यम् आवहति ।

i)	कुत्र आसीत् महिलारोप्यम् ?	2
ii)	कः आसीत् महिलारोप्यस्य नृपः ?	2
iii)	नृपस्य के नाम पुत्रा अभवन् ?	3
iv)	राजा कथं कान् आहूय प्रोवाच ?	3
v)	राजा किम् प्रोवाच ?	5

OR

Once a dog was walking along the riverbank with a piece of meat in his mouth. Then, seeing his own reflection in the river water, he thought — there is another dog walking with a piece of meat. He jumped into the water to take that meat.

एक दिन एक कुत्ता नदी किनारे भ्रमण कर रहा था। उसका मुँह एक टुकड़ा मांस से भरा हुआ था। तब उसने पानी में अपनी छवि देखी और सोचा — वहाँ एक और कुत्ता है जो मांस खा रहा है। उसने पानी में कूदकर उस कुत्ता को मारने की कोशिश की।